

Kuigi meie ei tea, mida toob homme päev, järgnev aasta, siis teame me ometi seda, et tulevikule võime vastu minna alati rõõmsalt ja julgelt, kui Jumala annina on meie südameisse istutatud usk, lootus ja armastus. (H. Undi jutlusest uueks aastaks 1961)

Oma sisemuses mõõtnatult rikas vaimuannetelt, samas väljapoole piiritult avatud ja hea kõigele ümbritsevale – see oli **Henn Unt**, pastor Kadrinas aastatel 1956-1986, kuni igavik ta päris 26. novembril 1986. Käesoleva aasta 29. märtsil on tema 100. sünniaastapäev. Sajanda versta-postini elavad vähesed, veel vähem inimesi suudab aga püsida oma tööpostil 83. eluaastal, nagu seda oli Henn Unt. Ta lõi müüdi, nagu ei mindakski pastori ametist pensionile, vaid see on määratud aktiivseks töötamiseks kogu elu ajaks. Ometi on see amet, mis otsekui filtrina imab endasse hädasolijate hädad ja muresolijate mured, leevendab kurjade kurjust ja õelate õelust. See ei saa toimuda jälgi jätmata ja hinge kulutamata. Vastu peab vaid suure hingega inimene. Pastor Undi elu kredo väljendus tema lemmiklaulu-salmis: *Näed sa teisi nutmas / ära mine sa / nendest külmalt mööda / kuula hoolega / ehk üks väike sõna / armastuse väes / trööstida võib seda / kellel silmad vees.*

Hermann Unt oli kolme venna ja kahe õe järel pere noorim laps. Isa oli Helme kirikumõisa rentnik. Ema kaotas ta nelja aastasena. Koolitee algas Tõrvas. Gümnaasiumipäevil ei olnud eakal isal enam palju jaksu tema aitamiseks, seetõttu tuli vanemat venda talutöodes aidata. Ta oli Tõrva Gümnaasiumi esimese lennu lõpetaja. Järgnes Tartu Ülikooli Usuteaduskond. Kuna rahaline toetus puudus, siis kulges õppimine vahelduvalt tööga. Aastale ülikoolis järgnes tööaasta kooliõpetajana Türil. Pärast pastori kutse saamist järgnes 10 aastat abielu kolleegiga Türi päevilt. Abielu purunemine oli ränk löök. Esimesed 15 pastoriaastat teenis ta Kullamaa kogudust. Nimedele eestistamise laine käigus sai eesnimeks Henn, sest protseduuri läbi viiva ametnikuna pidi ta näitama isiklikku eeskujut.

Riigikorra muutumine tõi kaasa otsuse vahetada töökoht. Pakutud Kaarli kogudus Tallinnas ei sobinud, sest Henn Undi seisukoht oli – *ma olen maamees ja tahan suvel käia paljajalu õues!* Viljandi Jaani koguduse, endise saksa koguduse, pastoraadi aed langes terrassidena alla orgu ja selle vastas tõusid Lossimäed. Selline paik näis õnne tipuna. See oligi õnne tipp. Kohtumine uue südamelähedase inimesega, uus abielu, kaunis looduses veedetud vabad hetked, hingega tehtav töö, esimese lapse ootus... Kõik liiga hea, et kesta kaua.

Saabus 9. veebruar 1949. KGB, aastakümneteks inimsaatuste lõhkujaks ja elude võtjaks saanud võõrvõimu tööriist, fabritseeris süüdistuse – ameerika salaluure – ja *troika* määras 10 aastat vangipõlve. Õnneks mitte 25+5! Kasahstani väikelinna Džezgazgani lähistel vasekaevandustes ei olnud kaevuritel elulootust. Kopsupõletikujärgselt jäi Henn Unt maapealsetele töödele. 1952. aastal õnnestus abikaasal koos mõne saatusekaaslasega selleks ajaks juba vabakäiguvangi külastada. Oma vangieliu üle ta ei kurtnud ega kaevanud. Ta tunnetas enda vajalikkust seal, kus mehed kippusid murduma, ehkki tema pidi kõigi kirikupühade ajal kartsas istuma. Ei mingit amnestiat pärast Stalini surma! Küll aga teenis ta töötundidega 10 aastat 7 aastaga täis. Henn Unt astus kodupinnale Kiltsi jaamas 1956. aasta aprillikuus. Oli soov kohe tööle asuda, kuid olid ka piirangud – mitte mere (loe: piiri) lähedale, näiteks Pärnusse. 1. juunist 1956 asus pastor Henn Unt teenima Kadrina kogudust.

30 aastat Kadrina koguduses, lihtsalt Kadrinas, olid kogu Kadrinale otsekui õnnistatud aeg. Hea kohanemisvõime ja andumine oma elukutsele lasksid uuel kirikuõpetajal kiiresti sisse elada. Ta sai omaseks, vaatamata mõne inimese ponnistustele seda takistada. Koguduse ja kiriku heaks oli võimalik nii mõndagi kasulikku korda saata.

Hädavajalik oli kiriku remont mitmel tasandil – paljud puitosad vajasisid väljavahetamist hallitussene kahjustuse tõttu, katus vajasis uuendamist, välisseinad valgendamist, elekter sisseseadmist. Kogu kiriku sisemuse restaureerimine kunstiajaloolase Villem Raami juhendamisel tõi nähtavale altarikaare maalingud ja sammaste puhtad vuugid. Saarepuust krutsifiksi puhastas ja restaureeris Kunstimuseumi restauraator Erik Põld, kes selle töö tõttu oli 2 nädalat perekond Undi võõrustada. Henn Unt oli ise töötegija palkide langetamisest pastelltoonides värvide segamiseni. Hulljulgeks peeti tema mõtet ehitada üles sõja ajal hävinud tornikiiver, sest selle töö maksumus oli suur. Ometi rahvas annetas ja vaatamata viperustele sai see teoks! Suur pinge pidi peaaegu jagu saama pastori tervisest, kuid aegamööda pinge langes ja tervis taastus. Tööpõllu laienemine ning kohustuste koorma kasvamine tuli ka seoses Järva abipraosti, hiljem 9 viimast aastat väldanud Järva praosti ametis.

Pastor Undist hoovas energiat ja optimismi, mis töös palju aitas. Tema ettevõtlikkus nakatas, sest mõne aja jooksul koguduse liikmete arv kahekordistus. Ta hindas kõrgelt koguduse juhatuse

esimehi, kelleks aegade jooksul olid Aleksander Kastemäe, August Kreutzvald ja Arnold Kastemäe. Need inimesed olid alati kogu hingega õpetaja kõrval. Et koguduse elu pisutki elavdada, kasutas ta ära pisimadki võimalused. Hakati tähistama emade- ja leskedepäeva ning lõikuspäeva, tavaks sai igakuine surnute mälestamine pidulikul jumalateenistusel, kus esines ka kirikukoor. Leidus ikka põhjust kutsuda külalisõpetajaid. Kõige rahvarikkamad olid surnuaiapäevad, kuigi täitevkomitee loal sai neid korraldada alles hilissuveni.

Et usu tagakiusamise ja naeruvääristamise ajal kulges Kadrina koguduse elu normaalselt, oli suuresti Henn Undi isikupäraselt vaoshoitud ja targa toimetamise/koguduse teenimise tulemus ja teene. Vaimult rikka inimesena said selle paistet kogeda paljud, kellel oli õnn viibida tema lähedal. Perekond Unt oli üks esimeste seas, kes liitus Kadrina loodussõpradega. Kõik kolm aastakümnet viibiti sageli looduses Neerutis ja kaugemalgi. Henn Undi osavõtt töotalgutest looduses andis energialaengu kõigile. Raudselt saatis teda huumor. Kauni mälestusena on paljudes kodudes talle Henn Undi loodusjoonistusi, mis kunagi autorilt kingituseks saadud. Ka kaunid värsiread riimusi tema sule all, olles inspireeritud nii kodunurga ilust kui ka kaugetes paikades kogetud ränkadest aegadest. Ta kirjutas nii kodu-igatsusest kui ka sealsest loodusest, tööst ja tunnetest. 1950. aasta suvest pärineb järgnev luuletus **ÕINE VAHETUS**. Kadrina ei unusta Henn Unti!

*Kuu kahvatu jälgimas liikujaid teel,
neid, kodu kel kusagil kaugel.
Töökohani palju on astuda veel,
kuid higi ju võidutseb laugel.*

*Päev lisandub päevale aegade vöös,
ööl puhkuseks anda ei mahti.
Kuuvalgel kui vaimud kõik kibedas töös,
on pinget, et unest saaks lahti.*

*Jäänd seltsiks vaid kõrguses tähtede ilm
ja varjud on lahkuma visad.
Taas koidu eel puhkama jääda võib silm,
seks laagri teel sammu veel lisad.*

*Saab selgeks siin kuningas Taaveti hüüid
"Kas ööd on veel palju, mu valvur?"
ja sellele lisandub sundjate püüid,
et enam teeks väsinud kaevur.*

Tiiu Uusküla
MTÜ Neeruti Selts